

RUTINER FÖR UTBILDNING AV NYANLÄNDA ELEVER I HANINGE KOMMUN GFN 2016/268 och GVN 2017/47

Inledning

Dessa rutiner är en del av Utbildningsförvaltningens arbete med att skapa en utbildning som är likvärdig och håller hög kvalitet för nyanlända elever i kommunens skolor. Rutinerna tar sin utgångspunkt i Skolverkets allmänna råd (2016), skolans övriga styrdokument, rapporter från Skolinspektionen, barnkonventionen och aktuell forskning.

Skolans styrdokument som bl.a. skollagen, skolförordningen och olika läroplaner anger vad som gäller för skolverksamheten i Sverige. Dessa gäller på samma sätt för nyanlända som för andra elever.

Målsättningen är att rutinerna ska vara styrande kring hur arbetet bedrivs och erbjuda stöd i det pedagogiska arbetet med nyanlända elever.

Bakgrund

Haninge kommun tror på det öppna samhället och vi har en generös attityd mot de människor som kommer för att bosätta sig i vår kommun. Nyanlända elever utgör en värdefull resurs för Haninge och våra skolor, nu och i framtiden, vad avser kunskaper såväl som förmågor, språk, kultur och livserfarenheter.

Antalet nyanlända elever i Haninge kommuns skolor har ökat kraftigt de senaste åren. Detta innebär en stor utmaning för Haninges skolor av flera skäl. Eleverna saknar i regel färdigheter i det svenska språket när de kommer till skolan. De nyanlända elevernas utbildningsbakgrund är oerhört skiftande. Det börjar elever i våra skolor som aldrig tidigare har gått i skolan och som inte kan läsa och skriva och det börjar även elever som har kunskaper i matematik och andra ämnen som vida överstiger jämnåriga svenska elevers. Alltså är nyanlända elever inbördes mycket olika. En del elever har också erfarenheter med sig från sitt hemland som påverkar deras psykiska hälsa och deras möjligheter att ta till sig kunskap.

För att möta upp elevernas olika behov och säkerställa utbildningens kvalitet utifrån Skollagen 2010:800, rev SFS 2016:1184 samt Skolverkets allmänna råd 2016, startades CMN, 2014, Central mottagning av nyanlända. Under perioden 2014 – 2016 tog CMN emot ca 900 elever.

Gruppen nyanlända familjer i Haninge kommun består av asylsökande, arbetskrafts- och anknytningsinvandring. Haninge kommun har avtal med Migrationsverket när det gäller ensamkommande barn och ungdomar samt anvisningsboende.

Syfte

Dessa rutiner har följande syften:

1. Att stödja utvecklingen av utbildningen för nyanlända barn och elever i syfte att dessa barn och elever ska nå skolans kunskapskrav.
2. Att säkerställa att en likvärdig skola och förskoleklass erbjuds Haninge kommuns barn och elever.
3. Att genom hälsofrämjande arbete erbjuda optimal hälsoutveckling för barn och elever.

Definitioner och lagstiftning

Om den generella rätten till utbildning för alla barn står det i Barnkonventionens artikel 28. Konventionsstaterna har förbundit sig att gradvis förverkliga denna rätt och på grundval av lika möjligheter ska de bl.a. särskilt:

- Göra grundutbildning obligatorisk och kostnadsfritt tillgänglig för alla.
- Vidta åtgärder för att uppmuntra regelbunden närvaro i skolan och minska antalet studieavbrott

Enligt Skollagens definition av nyanlända elever ska barnet ha varit bosatt utomlands och numera vara bosatt i landet. Barnet ska ha påbörjat sin utbildning här senare än höstterminens start det kalenderår då hon eller han fyller sju år. En elev ska inte längre anses vara nyanländ efter fyra års skolgång här i landet.¹

De barn som har fått permanent uppehållstillstånd i Sverige omfattas av skolplikten. De barn som är asylsökande, har tillfälligt uppehållstillstånd eller om de vistas i landet utan tillstånd, de s.k. papperslösa eller gömda barnen, har ingen skolplikt. Däremot har samtliga dessa barn *rätt* till utbildning i förskoleklassen, grundskola, grundsärskola, specialskola samt gymnasie- och gymnasiesärskolan om de har påbörjat utbildningen innan de har fyllt 18 år.²

Asylsökande och barn med tillfälligt uppehållstillstånd har även rätt till utbildning i förskoleklass.

Modersmålsundervisning i förskoleklass

För barn till föräldrar med ett annat modersmål ska förskoleklassen medverka till att barnet utvecklar både det svenska språket och sitt modersmål.³

¹ 3 kap. 12 a § skollagen

² 29 kap. 3 § första och tredje stycket skollagen

³ 8 kap. 10 § skollagen.

Modersmålsundervisning

Modersmålsundervisning ska erbjudas elever i grundskolan och gymnasiet som har en vårdnadshavare med ett annat modersmål än svenska om detta språk är det dagliga umgängesspråket i hemmet och eleven har grundläggande kunskaper i modersmålet.

Svenska som andraspråk

Undervisningen i de obligatoriska skolformerna ska omfatta antingen undervisning i ämnet svenska som andraspråk eller i ämnet svenska. Undervisning i svenska som andraspråk ska anordnas för de elever som bedöms behöva det. Rektor fattar beslut om denna undervisning för en elev.⁴ En nyanländ elev kan ges mer undervisning i svenska som andraspråk eller svenska än övriga elever i samma årskurs genom en omfördelning av undervisningstiden. Rektorn får besluta om prioriterad timplan om det behövs för att eleven så snart som möjligt ska kunna tillgodogöra sig undervisningen i den undervisningsgrupp som eleven normalt hör till. En elev får omfattas av prioriterad timplan under högst ett år och eleven får inte under denna tid ges mindre undervisning totalt än andra elever i samma årskurs.⁵ Eleverna kan få viss del av sin undervisning i förberedelseklass. Rektor har också möjlighet att besluta om utökad timplan.

Studiehandledning på modersmålet

En elev ska få studiehandledning på sitt modersmål, om eleven behöver det. En elev som ska erbjudas modersmålsundervisning och som före sin ankomst till Sverige har undervisats på ett annat språk än modersmålet får ges studiehandledning på det språket i stället för på modersmålet, om det finns särskilda skäl.⁶

Från mottagande till undervisning

Mottagning av nyanlända

Mål

Att samtliga nyanlända elever ska få en bra skolstart i kommunen genom att få börja på en skola skyndsamt, att deras kunskapsnivå och fysiska/psykiska mående är kartlagt och att det finns kunskap om elevens sociala nätverk.

⁴ 10 kap. 4 §, 11 kap. 6 §, 12 kap. 4 § och 13 kap. 4 § skollagen samt 5 kap. 14–15 §§ skolförordningen.

⁵ 3 kap. 12 § skollagen

⁶ Skolförordningen (2011:185) 5 kap. 4 § Studiehandledning på modersmålet i grundskolan, grundsärskolan, specialskolan och sameskolan

Förvaltning

Centrum för mottagning av nyanlända har följande ansvar:

- Ta emot samtliga elever som är nyanlända till Sverige då de kommer till Haninge kommun
- Hälsosamtal med nyanlända elever som inkluderar hälsoundersökning samt en nulägesanalys av elevens socioemotionella och psykosociala status.
- Information till elev/anhöriga om tandvård samt hälso- och sjukvård.
- Remitterar vidare elever för vidare undersökning, behandling och provtagning.
- Information till elev/anhöriga om det svenska förskole- och skolsystemet samt det fria skolvalet. För barn i förskoleålder förmedlas kontakt till placeringsassistent för förskolan.
- Skriftlig kartläggning av elevens aktuella ämneskunskaper utifrån Skolverkets kartläggningsmaterial för bedömning av nyanlända elevers kunskaper steg 1 och 2.⁷
- Kartläggning av fritidsintressen i syfte att stärka det sociala nätverket kring eleven.
- Förmedla plats till skola skyndsamt. Målsättningen är att det ska ske inom 3 veckor, dock senast inom 4 veckor.

Skolplacering och undervisning

Mål

Att nyanlända elever ska få ett pedagogiskt mottagande och undervisning som präglas av hög kvalitet och en individuell anpassning utifrån elevens särskilda förutsättningar och kunskapsnivå.

Förvaltning

Linjecheferna har följande ansvar:

- Följa upp att det finns kännedom om dessa rutiner i verksamheten.
- Tillse och följa upp att rektorerna/förskolecheferna är väl insatta i lagstiftning, förordningar och skolverkets allmänna råd när det gäller nyanlända elever.
- Följa upp och stödja enheternas arbete med att deras organisation och arbetssätt är väl anpassade efter de behov och krav som undervisning av nyanlända elever ställer.
- Ha en långsiktig planering för mottagande av och den fortsatta utbildningen för nyanlända elever.

⁷ <https://bp.skolverket.se/web/kartlaggningsmaterial/start>

Centrum för mottagande har följande ansvar:

- Tillse att den pedagogiska kartläggningen kommer skolan till del.
- Tillse att alla nödvändiga medicinska underlag kommer skolan och elevhälsans medicinska insats till del.
- Tillse att kunskaper om elevens fritidsintressen och annan relevant information som kan stödja elevens sociala nätverk kommer skolan till del.
- Vara kompetensbärande avseende nyanländas lärande samt främjande och förebyggande hälsovård.
- Tillhandahålla specialpedagogisk kompetens med inriktning nyanländas lärande.
- Leda pedagogiska nätverk för ämneslärare och specialpedagoger som möter nyanlända elever.
- Delta i möten med elevhälsans medicinska insatser (EMI) och informera om nyanlända.
- Individuell handledning och stöd till lärare och rektorer.
- Individuell handledning och stöd till elevhälsoteam (EHT).

Skolan har följande ansvar:

- Bereda plats på vald skola inom 3 veckor från det att mottagning har skett vid CMN.
- Tillse att det finns en inre organisation som är anpassad och flexibel för att bedriva undervisning av hög kvalitet.
- Tillse att den kartläggning som följer med eleven används som underlag när undervisningen planeras.
- Tillse att lärare och övrig personal har rätt kompetens för uppgiften.
- Tillse att det finns höga förväntningar på eleverna.
- Tillse att det finns ett bra samarbete med vårdnadshavare och godemän.
- Sätta in tidigt och adekvat stöd.
- Göra val av undervisningsform utifrån pedagogiskt hänsynstagande i varje enskilt fall.
- Tillse att nyanlända elever får studiehjälper på sitt modersmål i den utsträckning som krävs för att eleven ska ges möjlighet att nå kunskapskraven.
- Språk- och kunskapsutvecklande arbetssätt i alla ämnen.
- Tillse att samverkan sker mellan ämneslärare, studiehjälper på modersmål och svenska som andraspråkslärare för att mesta möjliga kunskapsutveckling ska kunna ske.

Uppföljning

Mål

Att skolan skaffar sig kunskap om nyanlända elevens kunskapsutveckling i syfte att dessa elever ska nå utbildningens mål.

Förvaltning

Linjechefer har följande ansvar:

- Se till att det finns rutiner på skolorna för hur kunskapsprogressionen följs upp.
- I samarbete med kvalitetsavdelningen följa upp elevernas kunskapsresultat.
- I samarbete med centrum för mottagning av nyanlända ta fram underlag för hur skolorna utvecklar sin inre organisation kring nyanlända elever.

Central stödchef har följande ansvar

- Utvärdera effekterna av dessa rutiner

Centrum för mottagande av nyanlända har följande ansvar:

- Följa upp för varje elev som uppbär strukturbidrag och till utbildningsförvaltningen årligen redovisa:
 - har eleven erbjudits modersmål?
 - har eleven erhållit undervisning i svenska som andraspråk?
 - har eleven studiehandledning på modersmålet?
- Uppföljning i intervjuform inom följande tre områden, organisationens struktur, samarbete i och utanför organisationen, kartläggning och undervisning.
- Med utgångspunkt i uppföljningarna, analysera och utforma relevanta förslag till åtgärder för skolorna.

Skolan har följande ansvar:

- Följa upp elevens kunskapsutveckling på individnivå.
- Utvärdera effekterna av undervisningen i förhållande till den initiala kartläggningen.
- Rapportera dessa resultat till centrum för mottagning av nyanlända.